

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2007

A.

Διάχυτος λυρισμός

- α. κρατημένη απ'το χέρι μιας μικρής φίλης μου ροδακινιάς όλο φως και ροζ λουλούδια.
β. κι αυτή την πάλλευκη άχνα απ'το φεγγάρι που' ναι σα μια μεγάλη συνοδεία ασημένιων κύκνων.

Εικόνες

- α. ένα πανί ψαρόβαρκας που χάνεται στο βάθος λικνισμένο απ'την ίδια του ανάσα.
β. την ξεκοιλιασμένη πολυθρόνα φαίνονται οι σκουριασμένες σουστές τα άχερα. Παρομοιώσεις
α. τριγωνικό πανί σα μαντήλι διπλωμένο λοξά.
β. να το δέσω τέσσερις κόμπους σαν το σκουφί που φοράνε οι εργάτες στ'αντικρυνό γιαπί.

Καθημερινά πράγματα: πολυθρόνα, μαντήλι **B1**

α. Λόγος για την ποίηση γίνεται στο απόσπασμα αυτό σε δύο σημεία. Το πρώτο βρίσκεται στο στίχο 64 και το δεύτερο στους στίχους 98 - 100. β. Στο στίχο 64 η γυναίκα με αφορμή τη λυρική εικόνα της παιδικής της φίλης κάνει λόγο για την ποιητικής της πλευρά της, καθώς η ενασχόληση της με την ποίηση την παρασέρνει σε λυρικές εικόνες. Η φράση «κακή συνήθεια» αποτελεί κι έναν υπαινιγμό για τη θέση που παίρνει σήμερα απέναντι στην ίδια την ποίηση και στον εαυτό της ως ποιήτριας.

Στους στίχους 98 - 100 ο Γιάννης Ρίτσος ασκεί έμμεσα βέβαια, αλλά έντονη κριτική στη ιδεαλιστική ποίηση, μια ποίηση έξω και μακριά από την πραγματικότητα της ζωής απομακρυσμένη από τον άνθρωπο τα προβλήματα και τις ανάγκες του. Αυτή που ανταποκρίνεται στο δόγμα «η τέχνη για την τέχνη». Και αυτή την απόκοσμη ποίηση ο μεγάλος κοινωνικός ποιητής, ο Γιάννης Ρίτσος, την καταδικάζει. Σ' αυτήν τη ποίηση αφιέρωσε τη ζωή της η γυναίκα της σύνθεσης. Όμως δε τη βοήθησε να πλησιάσει τον κόσμο. Αντίθετα φέρνοντας την κοντά στο Θεό, την απομάκρυνε από τους ανθρώπους, την απομόνωσε. Γι' αυτό και εξακολουθεί να ικετεύει «άφησε με να έρθω μαζί σου». Νοιώθει ότι το παρελθόν την έχει απογοητεύσει και πιστεύει ότι έχει ακόμα το δικαίωμα να προσβλέπει με ελπίδα στο μέλλον.

B.2.

Η ξεκοιλιασμένη πολυθρόνα συμβολίζει την εποχή των ονείρων, των προσδοκιών και της δράσης. Τότε που και η γυναίκα ήταν νεά και είχε το δικαίωμα στο όνειρο, στη ζωή, στην ελπίδα. Στη συνέχεια μέσα από το συνειρμό όνειρο, βάρκα, πανί, μαντίλι, ανασύρει από τα βάθη της ψυχής της σκέψεις, αναμνήσεις, βιώματα του παρελθόντος. Εξομολογείται την αδυναμία της στα μαντίλια, υποδηλώνοντας την κοινωνική της θέση, δεν ήταν χρηστικά αντικείμενα, τα αντιμετώπιζε από την αισθητική τους πλευρά. Στο στίχο 60 δηλώνει ότι είχε μουσική παιδεία, πήγαινε στο Ωδείο και προφανώς αυτή ήταν που έπαιζε το πιάνο μέσα στο σπίτι. Επιβεβαιώνεται η υψηλή κοινωνική της θέση, η οικονομική ευρωστία της οικογένειας της. Με τη λυρική και ποιητική εικόνα που περιγράφει η γυναίκα με νοσταλγία για την νεανική της ζωή κάνει λόγο για την ποιητική της πλευρά. Η φράση «κακή συνήθεια» αποτελεί και έναν υπαινιγμό για τη θέση που παίρνει σήμερα απέναντι στην ίδια την ποίηση και στον εαυτό της ως ποιήτρια. Στους στίχους 74 έως 93 δίνεται μια φανταστική ερωτική σκηνή που δηλώνει την ερωτική επιθυμία της γυναίκας. Επιθυμία όμως που θυσιάστηκε για την ποίηση και την πίστη της στο θεό. Περιγράφεται πόσο όμορφη και ποθητή ήταν στα νιάτα της όμως η αφοσίωσή της στην ποίηση και στο θεό την έκαναν να απαρνηθεί την αγάπη και τον έρωτα πολλών νέων. Κατάφερε να

αποστασιοποιηθεί και να διώξει κάθε ερωτική διάθεση, να μην ενδώσει στους πειρασμούς, να ανυψωθεί προς τα πάνω το θεό και την ποίηση. Ολοκληρώνει στους στίχους 94-100 όμως ότι έμεινε στην απόλυτη μοναξιά, ακόμη και όταν ήταν παντρεμένη. Κυριευόταν από μια εσωτερική μοναξιά που προσπάθησε να την καλύψει μέσω της ποίησης.

Γ. Στους στίχους 65-72 η γυναίκα επιστρέφει στο τραγικό παρόν της κάνοντας αναφορά και πάλι στην ξεκοιλιασμένη πολυθρόνα, η εικόνα της οποίας αισθητοποιείται με ρεαλιστικές λεπτομέρειες και αντιποιητικές λέξεις (σκουριασμένες σουστές, άχερα). Όλα αυτά λειτουργούν ως σύμβολα φθοράς, εγκατάλειψης και θανάτου, στοιχεία που έχουν ριζώσει στο παλιό σπίτι και πνίγουν την ένοικο του. Στη συνέχεια, σε τόνο κουβεντιαστό, η γυναίκα προσπαθεί να δικαιολογήσει πράγματα που έπρεπε να γίνουν και δεν έγιναν, αποφάσεις που έπρεπε να παρθούν και δεν πάρθηκαν, προβάλλοντας ως άλλοθι την έλλειψη χρόνου, χρημάτων, διάθεσης. Η φράση «έλεγα να ρίξω ένα σεντόνι πάνω της» παραπέμπει και πάλι στη φθορά και στο θάνατο, καθώς ρίχνουμε άσπρα σεντόνια στα έπιπλα, όταν θέλουμε να τα προστατεύσουμε από τη φθορά και τη σκόνη ή όταν έχουμε πένθος. Στους στίχους 71-72 ο ποιητής επανέρχεται στο θέμα που είχε ξεκινήσει στο στίχο 46 και έτσι κλείνει ο κύκλος με την αναφορά στους ανθρώπους που ονειρεύτηκαν μεγάλα όνειρα και τώρα είναι πλέον νεκροί. Ο θάνατος τους, βέβαια, δίνεται με λέξεις ήπιες και ποιητικές.

Δ. Οι ομοιότητες επισημαίνονται στα εξής σημεία:

α. και τα δύο πρόσωπα βρίσκονται σε προχωρημένη ηλικία.

β και οι δύο βιώνουν την μοναξιά και την απομόνωση

γ. κάνουν απολογισμό της ζωής τους και μετανιώνουν για πράγματα που δεν έκαναν και αποφάσεις που δεν πήραν.

δ. κάνουν αναφορά στα νιάτα τους τονίζοντας την ομορφιά και τη δύναμη τους. ε. αναφέρονται στις ανεκπλήρωτες ερωτικές επιθυμίες κατά την περίοδο της νιότης.

στ. έχουν απόλυτη επίγνωση της κατάστασης της οποίας βρίσκονται και πλέον υποτάσσονται στη μοίρα τους και αναμένουν το τέλος.

Από την ιστορία προτιμά όχι επιφανή πρόσωπα, αλλά τα λιγότερο γνωστά που του προσφέρουν ελευθερία κινήσεων στην ποιητική σύλληψη και ενσάρκωσή τους. Έτσι και σ' αυτό το ποίημα ο Καβάφης επιλέγει τον ασήμαντο ιστορικά Καισαρίωνα, το θύμα της ιστορίας, που ο ποιητής ανασύρει από τη λήθη αναδεικνύοντας τον σε πρωταγωνιστή της έμπνευσής του. Ο Καισαρίων συμβολίζει όλα τα πρόσωπα που η ιστορία τα παραμερίζει, τα αγνοεί και τα «αδικεί», αφιερώνοντας ελάχιστες γραμμές γι' αυτά. Αποτελεί το θύμα πολιτικών δολοπλοκιών αλλά και το τέλος μιας εποχής. Είναι ο ηττημένος της ζωής που δέχεται παθητικά αλλά και στωικά τη μοίρα του, αφού βλέπει τις ελπίδες του για ευσπλαχνία να διαψεύδονται. Αντίθετα οι λαμπροί και ένδοξοι Πτολεμαίοι καθώς και οι γυναίκες τους ανάγονται σε σύμβολα των δικαιωμένων και «αναγνωρισμένων» από την ιστορία, γεγονός βέβαια που ειρωνεύεται ο ποιητής. Συμβολίζουν τους φαύλους της ιστορίας, την πολιτική σήψη και παρακμή. Είναι οι άνθρωποι που οι αυλοκόλακες δοξάζουν χωρίς τα χαρακτηριστικά τους να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Ο ρεαλισμός αποτελεί επίσης γνώρισμα της ποίησής του Καβάφη. Έτσι στην πρώτη ενότητα εντοπίζονται λέξεις πεζολογικές, αντιποιητικές, ακριβόλογες που αποδίδουν την αντικειμενική πραγματικότητα «σε μια εποχή να εξακριβώσω», «την ώρα να περάσω» «τη νύχτα χθες...των Πτολεμαίων να διαβάσω».

Τέλος χρησιμοποιεί και λόγιους γλωσσικούς τύπους για να περιγράψει τους Πτολεμαίους, όπως επίθετα «κραταιοί, ένδοξοι, αγαθοεργοί» εμπρόθετα σύνολα «εν μέρει», «εις όλους μοιάζουν».

